

cone Dinarskega gorstva, Alp, Turanskega nižavja, Kanadskega ščita, itd. Prav tako smemo govoriti o značilnostih, postavim, jadranskega ali egejskega povodja, ki pripada našemu ozemlju, dalje o značilnostih savskega, dravskega povodja, itd.

Ni mi znano, v kakšni zvezi se pri nas uporablja beseda »zliv«. Sodil bi, da je to prevod hrvatskega »sliva«, pomeni naj torej isto, kar naše »porečje«. Že temu moramo ugovarjati, kajti v duhu našega jezika bi bilo to preje »rečje« (rečni sistem), torej vse, kar se »skup« zлива. Teritorij se seveda ne more zlivati. Proti temu izrazu pa govori še drug

rajlog. Besedi »zliv« in »izliv« se prav malo ločita in ju površnež hitro zamenja. Tako bi bil čisto opravičljiv ali vsaj razumljiv spotikljaj. Enega takih ponazoruje sledeča anekdota: Pred meseci sem bral v enem naših časnikov, da so hidrotehnični strokovnjaki napravili načrte za vrsto hidrocentral v *izlivu* Neretve. Kakšen dren stavb bi tamkaj nastal, in to brez haska, ker vemo, da Neretva tam doli komaj sama sebe poganja, nikar da bi, revše, prispevalo še kak kilovat za turbinski pogon.

Cene Malovrh

POREČJE - POVODJE - REČJE

C. Malovrh načena v tretji skupini izrazov (povodje — porečje — rečje — zliv) pravzaprav dva terminološka problema. Prvi problem je v razlikovanju oziroma istovetenju izrazov »porečje-povodje« kot ozemeljskih pojmov, drugi pa v razlikovanju obeh izrazov v hidrološkem pomenu.

Po njegovem pomeni »povodje« isto kot »porečje«, zato meni, da je prvi izraz odveč, oziroma da ta označuje ozemeljsko enoto višjega reda, na pr. jadransko povodje, dočim porečje le njegovo sestavno enoto, na pr. Posočje. Hkrati pa pripominja, da se s tem, ko se hidrografska (?) enota nižjega reda označuje po glavnem vodotoku (na pr. porečje Neretve), ono višjega reda pa po zbiralnem vodnem bazenu (na pr. jadransko porečje), dovolj jasno opredeli eno kot drugo. Izraz »povodje« kot ozemeljski pojem torej zavrača.

Čeprav je tako pojmovanje po svoje tehtno, sem vendarle mnenja, da je poleg pojma porečje nujen tudi pojem povodje, kadar gre za ozemlje, odkoder oddaja kopno vodovje, v tej ali oni obliki — in ne samo s površinskimi vodotoki! — vodo v isto morje. Analogno velja to tudi za ozemlja, ki so brez odtoka v morje, takrat pa govorimo na pr. o kašgarskem povodju z razliko od tarimskega porečja.

Jugoslovansko ozemlje pripada na pr. trem povodjem: jadranskemu, egejskemu in črnomoškemu. Vsako od teh pa sestavlja več porečij. Jadransko povodje sestavljajo na pr. Porečja Soče, Zrmanje, Neretve itd. Pa ne le to, povodje sestavlja tudi tisti svet, ki ni vključen v porečja. Izraz porečje v pomenu povodja se mi zdi torej preozek že zato, ker povodje ne pomeni le ozemlja, ki oddaja vodo v morje z normalno hidrografsko mrežo, temveč tudi tisto ozemlje, ki oddaja vodo na drug način, kjer se vrši vodna cirkulacija na pr. pod površjem, s podzemnim odtakanjem ali pa z ledeniki, celinskim ledom in podobno. Za ta ozemlja pa je izraz porečje kaj malo primeren. — K jadranskemu povodju ne spadajo samo porečja jadranskih rek, temveč tudi ozemlja v kraškem svetu, prodnih ravninah ipd., ki oddajajo vodo z neposrednim podzemnim odtokom v morje. K atlantskemu povodju ne štejemo na pr. le porečja zahodnoevropskih in drugih rek, temveč tudi Grönland. Težko bi na pr. govoril o rdečemorskem porečju ali pa o arktično-

morskem porečju ipd. Poleg tega pa je izraz porečje že po nastanku besede neposredno vezan na pojem rečja, ne glede na to, da pri povodju ne gre za eno, temveč za več porečij; primernejša bi bila kvečjemu množinska oblika.

Povodje je tedaj *ozemlje*, čigar vodovje oddaja vodo v isto morje. Ta izraz uporablja v gornjem pomenu že Melik (Slovenija I, str. 92), Ilešič, zasedimo ga tudi v učbeniku Jugoslavije za VIII. razred, str. 28.

Povodje je sicer knjižni izraz, zahtevala ga je namreč jasna kategorizacija obeh pojmov. Toda čeprav ni ljudski izraz, kar pa je tudi razumljivo, saj v vsakdanjem življenju tudi ni bil potreben mislim, da ustreza tudi duhu našega jezika, saj najdemo ta izraz kot krajevno ime Povodje, a tudi v ljudski geografiji, čeprav v drugem pomenu. Namreč kot kraj obdobjnih, krajevnih poplav (gl. Badjura, str. 250).

Izraz »zliv« za povodje se mi zdi manj posrečen in glede tega povsem soglašam z Malovrhom.

Malovrh pa daje povodju še drug pomen: da je to »ozemlje z vsem celokupnim vodnim inventarjem«. Tako loči na pr. savsko porečje in savsko povodje. Prvo in drugo mu pomeni isto ozemlje, toda s to razliko, da pojmuje s prvim *le ozemlje*, s katerega odteka vodo v Savo, z drugim pa poleg ozemlja še *ves vodni inventar* (reke, jezera, močvirja, talna voda itd.). Še več, Malovrh govori o značilnostih povodja kraške cone Dinarskega gorstva, Alp itd. To pomeni, da govori o vodnih razmerah nekega ozemlja, ne glede na to ali pripada to v celoti ali le deloma enemu porečju oziroma povodju ali pa večjim. S tem pa daje pravzaprav povodju bolj hidrološki kakor pa teritorialni pojem in pomen.

S temi izvajanji ne soglašam popolnoma, zato naj mi bo dovoljeno nekaj pripomb. Porečje je ozemeljska enota, njen obseg določa velikost rečja (hidrografske mreže). Zaključeno, enotno rečje oziroma porečje je pogosto edini kriterij, ki nas vodi pri opredelitvi kake prirodne enote. Zlasti še, ker rečna mreža bolj ali manj oblikuje relief. Od morfoloških in vodnih razmer pa kažejo določeno zavisnost tudi nekateri drugi prirodnogeografski pojavi. Vse skupaj daje torej taki enoti pogosto dočeno (prirodno) geografsko zaključeno.

Pojem porečja je tedaj v geografiji zelo pomemben. Zato pogosto označujemo geografsko enoto po reki, ki tvori glavno odvodno (prometno!) žilo: Posočje, Porenje, Povolžje itd.

Toda s porečjem ne razumemo le obsega določene ozemeljske enote, temveč tudi vso njeno prirodno-geografsko in družbeno-geografsko vsebino. Porečje torej ne pomeni zgolj ozemlja, kot razumem Malovrha, niti ne to, kar imenuje on povodje (= ozemlje s celotnim vodnim inventarjem), temveč mnogo več, namreč ozemlje s celotnim inventarjem, pedološkim, vodnim, vegetacijskim, populacijskim, komunikacijskim itd.

Še pripombo glede izraza »rečje«. Definicija tega je običajno naslednja: rečje je glavna reka s pritoki. Mislim pa, da izraz rečje ne gre tolmačiti dobesedno. Površinskega vodovja neke pokrajine namreč ne tvorijo vodotoki, reke in pritoki, temveč so semkaj vključene tudi stoječe vode, jezera, močvirja pa celo snežišča in ledeniki. To je tudi umljivo, saj je med vsemi temi oblikami površinskih vodâ določena vzročnost. Določanje njihovih medsebojnih odnošajev pod enotnim pogledom nam šele daje genetično, oziroma dinamično, lahko rečemo geografsko sliko površinskega vodovja na določenem ozemlju. Zato ni, da bi določali meje med površinskimi vodami in ostalim vodovjem. Isto je s talno vodo: kakor so ledeniki ne samo sestavni

del vodne cirkulacije, temveč tudi neposredni del kopnega vodovja, tako je njen sestavni del tudi podzemna voda. Kadar govorimo torej v nekem porečju o njegovem rečju z geografskega vidika, brez dvoma ne smemo govoriti zgolj o površinskih vodotokih samih kot najmarkantnejšemu delu vodovja v pokrajini, temveč bomo karkarakterizirali celotni značaj vodne cirkulacije, ki se odvija na tem ozemlju in v njem. To se pravi, da bomo karkarakterizirali celotno hidrografijo, njene oblike in njih razširjenost ter izdatnost oz. spreminjanje preko leta, razmerje med posameznimi oblikami kopne vode, zlasti odnose med talno in površinsko vodo, odtočni količnik, specifični odtok, rečni režim ipd. Mislim, da ima ta način pojmovanja še eno vrednost: S tem se namreč izognemo razmejevanju med posameznimi oblikami vodovja in s tem tudi deskripciji. Nasprotno pa s karakterizacijo njih deleža in medsebojnih odnosov ohranimo celotni pogled na hidrografijo neke pokrajine in s tem tudi kompleksnost.

Prav zaradi tega se mi zdi izraz rečje nekoliko preozek. Zato mislim, da ni slučaj, ako se mnogo pogosteje rabi izraz rečna mreža, rečni sistem (hidrografski sistem) čeprav imamo tudi ob teh izrazih pomisleke. Koristno bi bilo, da bi se kdo oglašil in povedal svoje mnenje tudi o teh izrazih.

D. R.

Zemljepisno imenoslovje

Na teh straneh Geografskega obzornika želimo sprožiti in reševati sicer ne novo, vendar še zmeraj nerešeno vprašanje izgovorjave oz. pisave naših krajevnih imen. To delo je nujno, ker še sedaj marsikatero ime piše vsak po svoje. V čem so težave? Krajevna imena pogosto nimajo knjižne oblike, marveč se v izgovoru, pisavi in rabi ravna po krajevnem narečju. Od tod tudi njih številne posebnosti. Te pa zahtevajo, da se najprej vestno zabeleži ljudska izgovorjava in se šele nato pretrese ime z jezikovnega, pomenskega, historičnega vidika ter izbere najustreznejša oblika. Tako delo je brez dvoma zahtevno in zamudno. Razumljivo, da morajo pri tem sodelovati geografi, slavisti, zgodovinarji in še kdo. Žal, pa je v praksi precej drugače. Marsikatero površno zapisano in popačeno ime se je že udomačilo. Posebno velja to za imena manj znanih, odročnih krajev, da ne govorimo o ledinskih imenih samih. Na tak način seveda izginja jezikovno bogastvo ljudskih imen.

Seveda ni treba poudarjati, kolikšnega pomena je pravilna raba imen pri geografskem pouku in v šoli sploh. Sedaj, ko imamo po Sloveniji toliko nižjih gimnazij, upamo, da bo proučevanje in poučevanje lokalne geografije sprožilo marsikaj tudi v tem pogledu. In da bo hkrati marsikaj, kar se bo tako nabralo, prišlo tudi v Geografski obzornik. Isto naj velja seveda tudi za geografsko izrazje samo.

Ni se potreba posebno truditi za navedbo nekaj primerov različne pisave krajevnih imen iz naših učbenikov: Postojnska kotlina — Pivška kotlina — Pivka, Dravsko polje — Ptujsko polje, Kobansko — Kozjak, Notranjski Snežnik — Loški Snežnik, Podkorensko sedlo — Korensko sedlo — Koren, Boskovec — Golte — Mozirska planina, Uršlja — Urška gora — Plešivec, Predel — Predil, Mežaklja — Možaklja, Grintovec — Grintavec, Mrtuljek — Martuljek — Mrtulek, Storžec — Storžič, Blegaš — Blegoš, Kuklja — Kukla — Čuklja, Gomanec — Gomance ali pa Polhograjsko hribovje — Pograjsko hribovje, Gornjegrajska kotlina — Gorogranska kovlina itd., itd. Še več je seveda tega v negeografskem tisku.

Glede imen velja marsikaj, kar je značilno tudi za zemljepisno izrazje. Težave niso tu nič manjše. O tem bi vedeli povedati zlasti tisti geografi, ki so sestavljali zemljevid kake manjše slovenske pokrajine.

Podrobni problemi so tudi pri pisavi tujih geografskih imen, čeprav veljajo tudi tukaj določena geografska načela. Težave so zlasti pri tistih imenih, ki nam jih s transkripcijo posredujejo Francozi in Angleži in sploh vsa ona imena, katerih prvotni izvor in pomen ni čisto jasen. Najbolj gotovo bomo geografsko ime pravilno uporabljali, če ga bomo tudi razumeli. To je važno, ker je od tega odvisna slovenska oblika imena (samostalniška,

